DOI: [10.32702/2307-2105-2019.9.12](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.9.12)

УДК 338.334:339.56

Г. В. Строкович,

д. е. н., доцент,

професор кафедри менеджменту, логістики та економіки,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, Україна

ORCID ID: 0000-0002-5092-9059

Н. М. Шматько,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних
економічних відносин, Національний технічний університет*

«Харківський політехнічний інститут» Харків, Україна

ORCID ID: 0000-0002-4909-252X

В. В. Косюга,

здобувач, Університет митної справи та фінансів, Дніпро, Україна

ORCID ID: 0000-0013-3381-7643

УДОСКОНАЛЕННЯ МОДЕЛІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПОТОКІВ ЗНАНЬ У АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

H. Strokovich

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,

Professor of the Department of Management, Logistics and Economics,

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine

N. Shmatko

PhD in Economics, Associate Professor,

*Associate Professor of the Department of Management of Innovative Entrepreneurship and
International Economic Relations, National Technical University*

"Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Ukraine

V. Kosuga

Candidate for a degree, University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine

IMPROVEMENT OF THE CORPORATE FLOWS KNOWLEDGE FUNCTIONING MODEL IN JOINT STOCK COMPANIES AS A DIRECTION OF RISE THE QUALITY OF THEIR FUNCTIONING

Визначено, що кожна корпорація формує певний набір методів управління знаннями, в залежності від виду знань, способів їх отримання, накопичення, обміну ними, намірів, інтересів, побажань, сподівань, очікувань, щоб досягти певного консенсусу з ключовими стейкхолдерами стосовно прийняття стратегічних рішень щодо функціонування у довгостроковому періоді. Сформований набір методів управління знаннями та бази знань, які постійно оновлюються, сприяють навчанню організації на постійній основі, здатності

корпорації до постійного оновлення, з урахуванням найбільш актуальних знань та створенню певних конкурентних переваг в умовах глобальної конкуренції. Виділені вимоги до властивостей інформаційних потоків та рівня кіберзахисту з метою підвищення якості функціонування. Доведено, що управління знаннями потребує постійного оновлення їх з метою адаптування до ситуації, яка склалася в організації на поточний час та виходячи з того, яким чином вона може змінитися у майбутньому, активного використання накопиченого життєвого досвіду, наявних формальних та неформальних правил поведінки у тієї чи іншої ситуації, забезпечені доступності знань для всіх стейкхолдерів корпорації. З огляду на важливість управління знаннями як ресурсом, що дозволяє отримати конкурентну перевагу корпорації та підвищити якість її функціонування запропоновано модель функціонування потоків знань у корпорації та основні фактори забезпечення якості її функціонування. До яких відноситься міжнародна інформація, яка необхідна для забезпечення якісного функціонування корпорації; трансфер специфічної міжнародної інформації; корпоративна культура корпорації; її інфраструктура; інформаційно-комунікаційні технології наявні у корпорації.

The existing opportunities to ensure the active and dynamic growth of corporations in the context of globalization are almost exhausted. This necessitates the formation of new directions for improving the quality of corporations, which will ensure the formation of new types of competitive advantages. In the information economy, one of the key sources of competitive advantage is the creation of corporate knowledge that characterizes the exclusivity of the corporation and contributes to the growth of its innovation potential. Therefore, the question of forming an improved model of knowledge flows in corporations is relevant.

The main purpose and task of the study is to form an improved model of the functioning of knowledge flows in corporations. A set of such methods was used in the research: monographic, methods of analysis and synthesis, the method of scientific comparison. It is determined that each corporation forms a set of methods of knowledge management, depending on the type of knowledge, ways to obtain it, accumulation, exchange, intentions, interests, wishes, hopes, expectations, to reach a consensus with key stakeholders on strategic decisions. in the long run. A set of methods of knowledge management and knowledge base, which are constantly updated, contribute to the training of the organization on an ongoing basis, the ability of corporations to constantly update, taking into account the most relevant knowledge and create certain competitive advantages in global competition. It is identified requirements to the properties of information flows and the level of cybersecurity in order to improve the quality of operation. It is proved that knowledge management needs to be constantly updated in order to adapt to the current situation in the organization and based on how it may change in the future, active use of life experience, existing formal and informal rules of conduct in a another situation, ensuring the availability of knowledge for all stakeholders of the corporation. Given the importance of knowledge management as a resource that allows you to gain a competitive advantage of the corporation and improve the quality of its operation, a model of knowledge flows in the corporation and the main factors to ensure the quality of its operation. These include international information that is necessary to ensure the proper functioning of the corporation; transfer of specific international information; corporate culture of the corporation; its infrastructure; information and communication technologies are available in the corporation.

Ключові слова: управління; потік; знання; інформація; якість; конкурентна перевага.

Key words: management; flow; knowledge; information; quality; competitive advantage.

Вступ. Існуючи можливості, щодо забезпечення активного та динамічного зростання корпорацій в умовах глобалізації практично вичерпані. Це обумовлює потребу в формуванні нових напрямків підвищення якості функціонування корпорацій, які забезпечать формування нових типів конкурентних переваг. В умовах

інформаційної економіки одним з ключових джерел формування конкурентної переваги є створення корпоративних знань, які характеризують ексклюзивність корпорації та сприяють зростанню її інноваційного потенціалу. Тому питання формування удосконаленої моделі функціонування потоків знань у корпораціях є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних наукових дослідженнях розглядають процеси управління знаннями в цілому, але проблеми організації та систематизації інформаційних потоків у корпораціях практично не досліджені. Питаннями управління потоками знань у корпораціях, займаються Давенпорт та Прусак, Джейн, Мняма, Кінг, Олівер і Кандаді, Вей та ін., які запропонували модель потоку знань на основі дослідження декількох іноземних корпорацій [1, 3-6]. М. К. Беттоні, С. Шнайдер наголошують, що управління знаннями (техніка штучного інтелекту) є в основному мистецтвом чіткого висловлювання мовчазних знань експертів (працівників, співробітників) за допомогою моделей, що придатні для автоматизації [2]. Поряд з тим, розглянуті підходи до управління знаннями не повній мірі розкривають всі етапи проходження знань в корпорації. Тому доцільним представляється формування удосконаленої моделі управління знаннями у корпораціях.

Мета дослідження. Головною метою і завданням дослідження є формування удосконаленої моделі функціонування потоків знань у корпораціях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якісне управління потоками знань є однією з основних стратегічних цілей корпорації. Розглянемо існуючі погляди на знання та практики знань, які представлено у табл. 1.

Таблиця 1.
Погляди на знання та практики знань [1]

Точки зору	Визначення	Управління знаннями
Знання проти даних	Хоча дані є явищем і необробленою інформацією, інформація означає персоніфіковану інформацію.	Управління знаннями зосереджується на полегшенні засвоєння інформації та робить її корисною для людей.
Настрій	Знання - це статус усвідомлення та розуміння.	Управління знаннями включає розвиток розуміння та навчання людей шляхом отримання інформації.
Об'єкт	Знання - це об'єкт, який можна зберігати та обробляти.	Ключовою концепцією управління знаннями є створення та управління знаннями.
Процес	Знання - це процес отримання користі від досвіду.	Управління знаннями фокусується на потоці знань та їх створенні, обміні та розподілі інформації.
Доступ до інформації	Знання - це умови доступу до інформації.	Управління знаннями зосереджується на створенні інформаційного контенту та необхідних механізмів для досягнення цього контенту.
Ємність	Знання - це потенціал для ефективної діяльності.	Управління знаннями пов'язане з розумінням стратегічних технічних знань та формуванням базових навичок.

Аналіз наукових праць свідчить про те, що методологія управління потоками знань зводиться до моделі корпоративного інформаційного забезпечення. Отже, управління потоками знань здійснюється з використанням різних інформаційних ресурсів, які включають пошук науково-технічної інформації та операції з її обробки.

Слід зазначити, що в сучасних корпораціях, які є найбільш інноваційними та орієнтованими на роботу з базами знань, існують певні спеціальні процедури щодо обміну знаннями; створюється середовище, яке дозволяє здійснювати інтенсивне спілкування та передачу знань; формується нове розуміння людського, соціального та інформаційного капіталу, що у свою чергу дозволяє корпораціям поступово переходити на новий рівень якості їх функціонування. Тому забезпечення певного рівня якості здійснення процесів управління потоками знань у довгостроковому періоді відносяться до стратегічних цілей корпорації.

Кожна корпорація формує певний набір методів управління знаннями, в залежності від виду знань, способів їх отримання, накопичення, обміну ними, намірів, інтересів, побажань, сподівань, очікувань, щоб досягти певного консенсусу з ключовими стейкхолдерами стосовно прийняття стратегічних рішень щодо функціонування у довгостроковому періоді. Сформований набір методів управління знаннями та бази знань, які постійно оновлюються, сприяють навчанню організації на постійній основі, здатності корпорацій до постійного оновлення, з урахуванням найбільш актуальних знань та створенню певних конкурентних переваг в умовах глобальної конкуренції.

М. К. Беттоні, С. Шнайдер пропонують розглядати обробку знань як об'єкт управлінських завдань та заходів, які включають в себе використання, обмін, збереження, прозорість, розвиток, придбання знань [2].

Слід погодитися з думкою М. К. Беттоні та С. Шнайдера, що:

- основна функція знань зосереджується адаптації до ситуацій, як в яких функціонують організації;
- основний механізм ґрунтується на побудові життєздатного досвіду, який активно використовується;
- інтерпретація це процес, коли здійснюється вибір, як на щось дивитись, і це визначає саме те, що ми бачимо;
- репрезентація це інверсія інтерпретації;
- логіка досвіду це процес побудови шаблонів сприйняття та концептуалізації, що здійснюються

власником знань, є більш важливою, ніж розробка;

- основне завдання управління знаннями полягає у організації колективних процесів знань з прозорістю знань у середині [2].

Отже, управління знаннями потребує постійного оновлення їх з метою адаптування до ситуації, яка склалася в організації на поточний час та виходячи з того, яким чином вона може змінитися у майбутньому, активного використання накопиченого життєвого досвіду, наявних формальних та неформальних правил поведінки у тієї чи іншої ситуації, забезпечені доступності знань для всіх стейкхолдерів корпорації.

М. К. Беттоні, С. Шнайдер запропонували п'ять основних, фундаментальних (суттєвих) принципів конструктивного управління знаннями (КУМ): конструктивний: те, що ми бачимо, залежить від того, як ми дивимось на це; невіддільність: акт погляду визначається намірами, інтересами, побажаннями, сподіваннями, очікуваннями і т. д. Ці фактори дуже індивідуальні і роблять кожну людину нерозривно пов'язаною з їх персоніфікованими знаннями (логікою); баланс: щоб уникнути відокремлення працівника від його знань, повинен підтримуватися баланс між власними економічними обмеженнями та людськими соціальними вимогами; переговори (пакт): подальший внесок в уникнення відокремлення працівника від його знань можна отримати, якщо корпорації домовляться з працівниками про новий пакт, можна сказати "контракт про знання", узагальнений у реченні: "Нехай ваші індивідуальні знання протікають, ми цінуємо, просуваємо, захищаємо їх і використовуємо їх як частку загальних знань компанії"; спільнота: без спільноти не може бути ефективного управління знаннями. Спільнота забезпечує стабільну мережу між двома станами знань (неявним та явним) та постійну співпрацю між окремими працівниками знань [2].

Важливого значення щодо формування стратегії управління знаннями має забезпечення цього процесу. МакІнерні, Клер Р.; Кеніг, Майкл Е.Д. запропонували певні домени стратегії управління знаннями, які представлено у табл. 2.

Таблиця 2.
Домени стратегії управління знаннями [7]

	Колекціювання & кодифікація	Підключення (люди) і направлена персоналізація
Пряма інформація та пошук знань	Бази даних, зовнішня та внутрішня архітектура вмісту. Інформаційна служба підтримки (необхідне навчання). Найкращі практики з видобутку даних / отримані уроки / після аналізу дій (врожай)	Спільноти та навчальні довідники, "жовті сторінки" (локатори знань) висновки та інструменти сприяння, групи реагування на групові програми (збруя)
Випадковість та перегляд дослідження	Культурна підтримка поточних профілів обізнаності та баз даних, вибір предметів для цілей оповіщення / найкращі практики видобутку даних (полювання)	Культурні приміщення для підтримки - бібліотеки та лаунжі (буквальні та віртуальні), культурна підтримка, групові подорожі та відвідування зустрічей (висування гіпотези)

При будь-якій стратегії інформація, що використовується повинна мати такі властивості як: корисність, достовірність, актуальність, повнота, зрозумілість, захищеність. Розглянемо кожну з них більш детально:

1. Корисність – це прагматичний аспект інформації, що характеризує ступінь її необхідності та рівень використання при прийнятті та реалізації рішень.

2. Достовірність, з одного боку характеризує точність відображення реальних подій, процесів і фактів, а з іншого – аутентичність отриманого повідомлення тому, що було відправлено.

3. Актуальність – це в першу чергу своєчасність отримання інформації, тобто в той момент, коли вона потрібна для прийняття рішень; потім, релевантність, як ступінь відношення інформації до проблеми, що вирішується; нарешті, можливість скористатися інформацією за першим запитом.

4. Повнота інформації характеризує ступінь її достатності для розпізнавання ситуації: невизначеність – неможливість статистичної оцінки ймовірності розвитку подій; ризик – статистична оцінка ймовірності різних варіантів сценаріїв; детермінованість – ймовірність правильності прогнозу близька до одиниці.

5. Зрозумілість – це семантичний аспект інформації, яка існує в об'єктивному та суб'єктивному значеннях. У першому випадку інформація може бути зрозумілою широкому колу осіб, а у другому випадку – зрозуміла або тільки спеціалістам, або не зрозуміла нікому без додаткових досліджень.

6. Захищеність – це недоступність інформації для сторонніх осіб без спеціальної санкції.

Розуміння об'єму та якості необхідної інформації сприяє: по-перше, оцінці рівня кібербезпеки як співвідношення необхідності та достатності всіх характеристик інформації і засобів її обробки та зберігання; по-друге, постановці тактичних і стратегічних задач модернізації підходів до використання та розвитку комп'ютерних інформаційно-комунікаційних технологій та організаційного забезпечення; по-третє, засвоєнню, узагальненню та трансформації інформації у нове знання, яке в свою чергу, систематизується, алгоритмізується та переходить в людський і організаційний капітал. В даному випадку, алгоритмізація передбачає синтаксичний аспект інформації, тобто спосіб аналітичного представлення, формалізації та перетворення інформації за заздалегідь прийнятими правилами у вигляді опису розгалуженого ланцюжка різних операцій; по-четверте,

сумарно підвищується рівень обґрунтованості рішень, що приймаються та оціночна вартість. Під рівнем кібербезпеки розуміється питома величина економічних збитків, що пов'язані зі специфікою цифрової економіки. Кіберзахист є не тільки захистом інформації, але й загальною безпекою корпорації, захистом прав власності, репутацією на ринку, підвищенням довіри в колективі та впевненістю у досягненні успіху. Витік інформації може призвести до прямих збитків, втраченої вигоди, втраті іміджу та кримінальному переслідуванню з боку співвласників втрачених відомостей. При оцінюванні якості інформації наявна потреба в створенні семантичних метрик для характеристик, що не мають абсолютного кількісного виміру, наприклад, корисність, актуальність. Семантична метрика містить: об'єктивний опис смислу характеристики; концептуальний смисл, що визначається зв'язками даного поняття з іншими; прагматичний смисл визначається конкретною ситуацією; присвоєння чисельного значення оцінки.

На особливу увагу заслуговує аспект управління знаннями, який пов'язано зі злиттями та поглинаннями корпорацій (M&A). Виходячи з проведених досліджень у цій сфері, це надзвичайно складне завдання, вирішення якого призводило до численних збоїв. Тому що основна задача тут полягає у передачі максимального обсягу відповідних знань від попередніх, як мінімум двох організацій, новій, яка їх об'єднує. Для цього доцільно визначити цінні та надлишкові джерела знань у організації. Це дуже складний процес, оскільки включає розуміння явних та неявних знань нової корпорації, які зафіксовані у персоналі, певних спільнотах, процесах, мережах, процедурах, тощо. Однією з головних причин невдач у злиттях та поглинаннях є те, що під час процесу реструктуризації, трансформуються ключові спільноти, процеси, мережі та процедури.

Тому важливим представляється поєднання знань кожної корпорації з активами знань нової організації для досягнення синергії. Тобто уявлення про те, що знання нової корпорації мають бути більш якісними, ніж сума знань похідних корпорацій завдяки обміну знаннями, налагодженню чітких, прозорих та зрозумілих потоків знань, завдяки цьому відбуватимуться генерування нових актуальних знань, які сприятимуть забезпеченню зростання якості корпорації. Отже, інтеграція придбаних корпорацій є складним завданням, важким для управління персоналом, взаємодії з іншими зацікавленими особами та для створення спільної культури, особливо в умовах недружнього поглинання. При цьому повинні враховуватися стратегічні та тактичні задачі нової корпорації, які формуються виходячи із активів знань організації. Важливе значення для ефективного управління знаннями корпорації має визначення потоків знань. Модель функціонування потоків знань у корпорації та основні фактори забезпечення якості її функціонування представлено на рис. 1.

Рис. 1. Модель функціонування потоків знань у корпорації та основні фактори забезпечення якості її функціонування

Головними імперативами запропонованої моделі є:

- постійна актуалізація бази знань;
- забезпечення доступу до бази знань корпорації;
- наявність можливості пошуку та обробки інформації за різними аспектами;
- формування відповідної системи мотивації;
- навчання рівних категорій персоналу з певною періодичністю;
- забезпечення сприятливої корпоративної культури.

Висновки та перспективи подальших розвідок. З огляду на важливість управління знаннями як ресурсом, що дозволяє отримати конкурентну перевагу корпорації та підвищити якість її функціонування запропоновано модель функціонування потоків знань у корпорації та основні фактори забезпечення якості її функціонування. До яких відноситься міжнародна інформація, яка необхідна для забезпечення якісного функціонування корпорації; трансфер специфічної міжнародної інформації; корпоративна культура корпорації; її інфраструктура; інформаційно-комунікаційні технології наявні у корпорації; положення кібербезпеки. Подальшими напрямками дослідження є розробка рекомендацій щодо організаційного навчання персоналу.

Література.

1. Alavi M., Leidner D.E. Review: Knowledge Management and Knowledge Management Systems: Conceptual Foundations and Research Issues, *MIS Quarterly*, 2001. Vol.25. № 1. P.111.
2. Bettoni M.C., Schneider S. The essence of knowledge management: A Constructivist Approach. Conference Paper, 2003. January. Available online at https://www.researchgate.net/publication/220709097_The_Essence_of_Knowledge_Management
3. Broadbent M. The emerging phenomenon of knowledge management. *The Australian Library Journal*. 1997. P. 6-24.
4. Davenport T.H., and L. Prusak. Working knowledge: How organizations manage what they know. Boston, MA: Harvard Business School Press, 2000.
5. Fink K. Process model for knowledge potential measurement in SMEs. In *Strategies for Knowledge Management Success: Exploring Organizational Efficacy*. New York: Information Science Reference. 2011. P. 91–105.
6. King W.R. An integrated architecture for the effective knowledge organization. *Journal of Knowledge Management*. 2008. № 12(2). P. 1367–1380.
7. Knowledge Management (KM) Processes in Organizations: Theoretical Foundations and Practice. McInerney, Claire R.; Koenig, Michael E.D. 2011. Available online at https://www.researchgate.net/publication/220696219_Knowledge_Management_KM_Processes_in_Organizations_Theoretical_Foundations_and_Practice

References.

1. Alavi, M. and Leidner, D.E. (2001). "Review: Knowledge Management and Knowledge Management Systems: Conceptual Foundations and Research Issues", *MIS Quarterly*, Vol. 25, Issue. 1, p. 111.
2. Bettoni, M.C. and Schneider, S. (2003). The essence of knowledge management: A Constructivist Approach. Conference Paper. January. [Online], available at: https://www.researchgate.net/publication/220709097_The_Essence_of_Knowledge_Management (Accessed 01 Sept 2019).
3. Broadbent, M. (1997). "The emerging phenomenon of knowledge management". *The Australian Library Journal*, Feb., pp. 6-24.
4. Davenport, T.H. and Prusak, L. (2000). Working knowledge: How organizations manage what they know. Boston, MA: Harvard Business School Press.
5. Fink, K. (2011). Process model for knowledge potential measurement in SMEs. In *Strategies for Knowledge Management Success: Exploring Organizational Efficacy*. New York: Information Science Reference.
6. King, W.R. (2008). "An integrated architecture for the effective knowledge organization". *Journal of Knowledge Management*, vol. 12(2), pp. 1367–1380.
7. Knowledge Management (KM) Processes in Organizations: Theoretical Foundations and Practice (2011). McInerney, Claire R.; Koenig, Michael E.D. [Online], available at: https://www.researchgate.net/publication/220696219_Knowledge_Management_KM_Processes_in_Organizations_Theoretical_Foundations_and_Practice (Accessed 01 Sept 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.